



Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 1370/23
31.1.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Снежане Живковић, председника већа, Миленије Петричевић и Станиславе Митровић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ..., ББ из ... и ВВ из ..., као правних следбеника сада пок. ГГ, бившег из ..., чији је заједнички пуномоћник Звонко Радовановић, адвокат из Београда, Његошева 19/II и Вјештица Душан, адвокат из Београда, Др Александра Костића 17, против туженог ДД из ..., чији је пуномоћник Љубомир Велемир, адвокат из Београда, Капетан Мишина 20, ради дуга по тужби и утврђења ништавости по противтужби, одлучујући о жалбама тужилаца, изјављеним против пресуде Првог основног суда у Београду П 12982/18 од 16.05.2022. године, исправљене решењем истог суда П 12982/18 од 27.07.2022. године, након одржане главне расправе пред другостепеним судом дана 31.01.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

УКИДА СЕ пресуда Првог основног суда у Београду П 12982/18 од 16.05.2022. године, исправљена решењем истог суда П 12982/18 од 27.07.2022. године.

УСВАЈА СЕ тужбени захтев тужилаца АА из ..., ББ и ВВ, обоје из ..., па се обавезује тужени ДД из ..., да тужиоцима на име дуга исплати износ од 16.981 евра, са каматом по референтној каматној стопи Европске централне банке од 01.03.2010. године до коначне исплате, све у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде, под претњом извршења, док се у преосталом делу за исплату износа од 33.519 евра са каматом по референтној каматној стопи Европске централне банке од 31.12.2007. године до исплате, као и за камату по референтној каматној стопи Европске централне банке на износ од 16.981 евра почев од 31.12.2007. године до 28.02.2010. године, све у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, тужбени захтев **ОДБИЈА**, као неоснован.

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА противтужбени захтев туженог ДД из ..., па се **УТВРЂУЈЕ** да је ништава и да не производи правно дејство одредба члана 5. Уговора

1370/23

о зајму закљученог 01.05.2004. године између сада пок. ГГ, бившег из ..., правног претходника тужилаца као зајмодавца и туженог ДД из ..., као зајмопримца, у делу да се зајмопримац обавезује да зајмодавцу за време трајања зајма плаћа камату по каматној стопи већој од референтне каматне стопе Европске централне банке на штедне улоге по виђењу до 05.-ог у месецу за претходни месец, док се у преосталом делу, за плаћање камате по референтној каматној стопи Европске централне банке која се у месту испуњења плаћа на штедне улоге по виђењу до 05.-ог у месецу за претходни месец, противтужбени захтев туженог **ОДБИЈА**, као неоснован.

ОДБИЈА СЕ противтужбени захтев туженог ДД из ..., којим је тражио да се обавезу тужиоци АА из ..., ББ и ВВ, обоје из ..., као правни следбеници сада пок. ГГ, бившег из ..., да му солидарно исплате износ од 7.508,11 евра, са каматом у висини референтне каматне стопе Европске централне банке почев од 01.03.2010. године до исплате, у динарској противвредности по најповољнијем курсу по коме пословне банке у месту плаћања на дан исплате откупљују ефективну страну валуту, као неоснован.

Свака странка сноси своје трошкове целог парничног поступка.

Образложење

Побијаном пресудом, исправљеном решењем од 27.07.2022. године, одбијен је тужбени захтев тужилаца којим су тражили да се обавезе тужени да тужиоцима на име дуга исплати укупан износ од 50.500,00 евра, са каматом коју одређује Европска централна банка од 31.12.2007. године до дана коначне исплате. Ставом другим изреке усвојен је противтужбени захтев туженог па је утврђено да је ништава и да не производи правно дејство одредба члана 5. Уговора о зајму који је закључен 01.05.2004. године између сада пок. ГГ, бившег из ..., правног претходника тужилаца, као зајмодавца и туженог као зајмопримца који гласи: “Зајмопримац је обавезан да зајмодавцу за време трајања зајма плаћа камату по каматној стопи од 1% месечно, то јест 300,00 евра месечно до 05.-ог у месецу за претходни месец. Ставом трећим изреке усвојен је противтужбени захтев туженог па су обавезани тужиоци као правни следбеници сада пок. ГГ да му солидарно исплате износ од 7.508,11 евра, са каматом у висини референтне каматне стопе Европске централне банке почев од 01.03.2010. године па све до исплате, у динарској противвредности по најповољнијем курсу по коме пословне банке уместо плаћања на дан исплате откупљују ефективну страну валуту. Ставом четвртим изреке обавезани су тужиоци да туженом исплате трошкове парничног поступка у износу од 963.750,00 динара.

Против наведене пресуде тужиоци су благовремено изјавили жалбе, из свих законских разлога предвиђених одредбом члана 373. став 1. ЗПП. Трошкове другостепеног поступка су тражили али нису определили.

Испитујући првостепену пресуду у смислу одредбе члана 386. Закона о парничном поступку – ЗПП (“Службени гласник РС”, бр.72/2011, са изменама и допунама), Апелациони суд у Београду је оценио да је у спроведеном поступку учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12.

1370/23

ЗПП будући да у образложењу пресуде нису дати разлози о свим битним чињеницама, а они дати су нејасни и делом противречни, будући да је првостепени суд најпре утврдио да су правни претходник тужилаца и тужени закључили уговоре о закупу, односно оба уговора о зајму, па потом да тужиоци нису доказали да је закључен уговор о зајму од 01.07.2004. године. Осим тога, учињена је и битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 8. ЗПП на коју указује садржина жалби будући да првостепени суд није оценио све изведене доказе и како појединачно тако и у њиховој међусобној повезаности, па је стога другостепени суд, будући да је у овој парници првостепена пресуда већ једанпут била укинута, усвојио жалбе тужилаца и укинуо првостепену пресуду у смислу члана 387. став 1. тачка 6. ЗПП и, након одржане расправе пред другостепеним судом, одлучио о захтеву тужилаца, имајући у виду и одредбе ставова 3. и 4. члана 387. ЗПП.

На основу доказа изведених у првостепеном поступку, који су поновљени пред другостепеним судом и оцењени у смислу одредбе члана 8. ЗПП, а имајући у виду и чињенице које међу странкама нису биле спорне, утврђено је да је правни претходник тужилаца сада пок. ГГ као зајмодавац, са туженим ДД као зајмопримцем закључио два писана Уговора о зајму и то 01.05.2004. године на износ од 30.000 евра и 01.07.2004. године на износ од 25.000 евра, укупно 55.000 евра. Приликом закључења оба уговора уговорена је камата у висини од 1% месечно, а 01.05.2004. године сачињена је признаница на износ од 30.000 евра, чијем састављању је присуствовао и адвокат ..., у чијој канцеларији је сачињен истог дана и уговор о зајму. Чланом 5. Уговора о зајму од 01.05.2004. године уговорено је да је зајмопримац обавезан да зајмодавцу за време трајања зајма плаћа камату по каматној стопи од 1% месечно, то јест 300 евра месечно до 05.-ог у месецу за претходни месец (став 1.), а уговарачи се обавезују да приликом исплате сваке месечне камате о томе сачине писмену признаницу. Уговором о зајму од 01.07.2004. године уговорено је да на износ зајма од 25.000 евра зајмопримац плаћа камату месечно у износу од 250 евра (члан 3.). Оба уговора су закључена на неодређено време, с тим што је зајмопримац у обавези да зајмодавцу у року од једне године почев од дана када га зајмодавац позове да испуни своју уговорну обавезу, врати примљени износ зајма. Тужени је 30.05.2004. године исплатио правном претходнику тужилаца износ од 300 евра, а у периоду од 30.06.2004. године закључно са 28.02.2010. године износе од по 550 евра месечно, с тим да је тужени у септембру 2006. године исплатио сада пок. ГГ износ од још 1.000 евра као и 01.11.2006. године износ од 100 евра. На основу налаза и мишљења вештака економско – финансијске струке Зорице Ружић од 16.06.2021. године, утврђено је да се за период од 01.01.2002. године примењује стопа основне (референтне) каматне стопе Европске централне банке на потраживања између физичких лица која гласе на плаћање у страној валути, односно референтна стопа Европске централне банке на штедне улоге по виђењу од 01.01.2002. године до дана ступања на снагу Закона о затезној камати ("Службени гласник РС", 119/2012 од 25.12.2012. године), а од ступања на снагу Закона о затезној камати, стопа затезне камате на износ дуга у еврима. Према другој варијанти налаза и мишљења коју прихвата другостепени суд, дуг по основу зајма у укупном износу од 55.000 евра са урачунавањем исплата туженог по датумима и износима применом пропорцијалне методе простим интересним рачуном, уз примену референтних стопа Европске централне банке на штедне улоге по виђењу износи 21.481,02 динара, с тим да је

1370/23

тужени од износа зајма у укупном износу од 55.000 евра исплатио тужиоцу укупно 39.350 евра, а правилно обрачуната камата износи 5.831,02 евра, на који износ преосталог дуга треба обрачунати камату у висини референтне стопе Европске централне банке на штедне улоге по виђењу од 01.03.2010. године до дана исплате.

Наведено чињенично стање другостепени суд је утврдио из писаних доказа у спису, уговора о зајму од 01.05.2004. године и уговора о зајму од 01.07.2004. године, признанице о исплати износа од 30.000 евра од 01.05.2004. године, те потврда о исплаћеним месечним каматама на основу Уговора о зајму од 01.05.2004. године и то 30.05.2004. године у износу од 300 евра и за период од 30.06.2004. године закључно са 31.12.2005. године у износима од по 550 евра сваког последњег дана у месецу, потврде о исплаћеним месечним каматама на основу анекса 1 за период од 01.01.2006. године у износима од по 550 евра, с тим да је у септембру 2006. године исплаћен износ од 1.000 евра и 01.11.2006. године износ од 100 евра, те 2007, 2008, 2009. године закључно са 28.02.2010. године у износима од по 550 евра, позива за враћање зајма упућеног од адв. Душана Вјештице туженом 08.07.2006. године, као и исказа тужилаца АА и ББ саслушаних у својству парничних странака, те исказа сведока ЋЋ, ЕЕ и ЖЖ, као и дела исказа туженог саслушаног у својству парничне странке да је од правног претходника тужилаца позајмио износ од 30.000 евра са каматом од 1% месечно и да му је новац био потребан за обављање грађевинских радова на опремању ресторана за обављање угоститељске делатности, те да је у претходном периоду узимао зајмове и са каматом од 10% месечно. Наведени искази у погледу битних чињеница да је закључен уговор о зајму од 01.05.2004. године са каматом од 1% месечно, који новац је туженом био потребан за обављање грађевинских радова на угоститељском објекту, те да је по том уговору плаћао камату у износу од 300 евра месечно су сагласни и непротивречни. Суд је поверовао и исказу сведока ЋЋ о постојању и писаног уговора од 25.000 евра са индентичном каматом, да је тужени враћао камату по оба уговора у износу од укупно 550 евра месечно, те да је као пуномоћник правног претходника тужилаца имао код себе оба оригинала уговора које је вратио када је престао са заступањем сада пок. ГГ, а што потврђује и писани позив на враћање дуга у висини од 55.000 евра који је наведени сведок упутио туженом препорученом пошиљком 08.07.2006. године када је тужени каснио са исплатама уговорене камате, након чега је тужени наставио са плаћањем камате, па је правни претходник тужилаца одустао од подношења тужбе за враћање дуга. Другостепени суд није прихватио део исказа туженог ДД у коме је тврдио да није закључен уговор о зајму на износ од 25.000 евра 01.07.2004. године, будући да је његов исказ у том делу контрадикторан, недоследан, неуверљив и срачунат на постизање успеха у овој парници. У свом исказу на рочишту од 31.05.2013. године тужени је навео да је узео износ од 30.000 евра на зајам од пок. ГГ, да је почео да плаћа камату од 300 евра месечно, да је на захтев зајмодавца од другог месеца почео да плаћа и део главнице од 250 евра, да први пут чује за позајмицу од 25.000 евра, а када му је предочен Уговор од 01.07.2010. године навео је да је тај уговор преточен уговор о зајму од 30.000 евра, који део исказа је по оцени другостепеног суда нелогичан, будући да је до његовог закључења прошло два месеца (мај и јун) у којима је тужени исплатио укупан износ од 850 евра а не 5.000 евра да би износ био смањен на 25.000 евра. Даље је у својим исказима од 29.05.2015. и 20.11.2019. године навео да други уговор од 01.07.2004. године не постоји иако потпис на уговору личи на његов, што је поновио и

у исказу пред другостепеним судом 31.01.2025. године, с тим да је у овом исказу навео да је годину и по до две године плаћао камату од 300 евра да би потом плаћао и део главнице, укупно 550 евра док уговарачи нису закључили да је све исплатио, а када му је предочена потврда о исплаћеним месечним каматама на основу Уговора о зајму од 01.05.2004. године, навео је да је то евиденција која се водила о плаћеним каматама које је он потписивао, те да се сећа усменог договора са пок. ГГ из маја месеца 2004. године да почне да одмах плаћа и део главнице. Имајући у виду недоследности у исказима туженог у погледу плаћања уговорених камата и дела главнице, те о (не)постојању уговора о зајму од 01.07.2004. године, као и држање туженог пред судом, другостепени суд није прихватио део исказа туженог који је у супротности са писаним доказима у спису, као и исказима сведока ЋЋ и тужилаца које је првостепени суд прихватио као јасне, уверљиве и сагласне у погледу битних чињеница. Другостепени суд је прихватио налаз и мишљење вештака финансијске струке од 16.06.2021. године у другој варијанти налаза и мишљења као објективан и дат у складу са правилима струке у погледу обрачуна дуга и висине дозвољене камате између физичких лица на потраживања у еврима и то на износ укупног дуга од 55.000 евра, као и да је у периоду од 31.05.2004. до 01.03.2010. године на износ зајма од 55.000 евра тужени тужиоцу исплатио 39.350 евра, а да је по одбијању износа правилно обрачунате камате од 5.831,02 евра остао дуг у износу од 21.481,02 евра, а који је заснован на писаним доказима у спису, уговорима о зајму од 01.05.2004. и 01.07.2004. године, те признаницама о исплати камата које су уговорене у периоду од 31.05.2004. године закључно са 28.02.2010. године. Околност да је у појединим признаницама, односно евиденцији о исплатама камате означено да се ради о исплатама по анексу 1 није од утицаја, будући да се по становишту другостепеног суда ради о формулацији зајмодавца која обухвата оба уговора о зајму, на шта несумњиво упућује висина износа плаћених камата од по 550 евра месечно.

Законом о облигационим односима – ЗОО прописано је да се уговором о зајму обавезује зајмодавац да зајмопримцу преда одређени износ новца или одређену количину других замењивих ствари, а зајмопримац се обавезује да му врати после извесног времена исти износ новца, односно исту количину ствари, исте врсте и квалитета (члан 557. став 1), при чему се зајмопримац може обавезати да уз главницу дугује и камату (члан 558. став 1). За уговор о зајму није прописана писана форма.

Истим законом је прописано и да су стране у облигационом односу дужне да изврше своју обавезу и одговорне су за њено испуњење (члан 17); да уговор ствара права и обавезе за уговорне стране (члан 148. тачка 12); да је поверилац у обавезном односу овлашћен да од дужника захтева испуњење обавезе, а дужник је дужан испунити је савесно и у свему како она гласи (члан 262); да ако новчана обавеза гласи на плаћање у некој страниј валути или злату, њено испуњење се може захтевати у домаћем новцу према курсу који важи у тренутку испуњења обавезе (члан 395); да стопа уговорене камате између физичких лица не може бити већа од каматне стопе која се у месту испуњења плаћа на штедне улоге по виђењу, а ако је уговорена већа камата од дозвољене, примениће се највећа дозвољена стопа камате (члан 399. став 1. и 4).

Конечно, истим законом је прописано и то да је ништав уговор који је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима, ако циљ повређеног

1370/23

правила не упућује на неку другу станкцију или ако Закон у одређеном случају не прописује шта друго (члан 103. став 1). Ништавост неке одредбе уговора не повлачи ништавост самог уговора, ако он може опстати без ништаве одредбе иако она није била ни услов уговора, ни одлучујућа побуда због које је уговор закључен (члан 105. став 1).

Полазећи од утврђених чињеница и цитираних законских одредаба, другостепени суд налази да тужени није вратио целокупан износ новца који је позајмио од правног претходника тужилаца и да је уговорена камата од 1% на месечном нивоу недозвољена. При томе, нису основани наводи туженог да се у конкретном случају ради о зеленашком уговору, какав иначе постоји када неко, користећи се стањем нужде или тешким материјалним стањем другог, његовим недозвољеним искуством, лакомисленошћу или зависношћу, уговори за себе или неког трећег корист која је у очигледној несразмери са оним што је он другом дао или учинио, или се обавезао дати или учинити (члан 141. став 1. ЗОО) и на који се сходно примењују одредбе овог закона о последицама ништавости и о делимичној ништавости уговора (став 2. члан 141. ЗОО). У конкретном случају није постојало стање нужде, односно тешко материјално стање зајмопримца, јер из резултата доказног поступка произлази да туженом новац није позајмљен ради подмирења најнужнијих животних потреба, већ ради пословних потеза, односно извођења грађевинских радова на угоститељском објекту, при чему је тужени претходно узимао неповољније зајмове и са каматом од 10% месечно, што упућује на искуство и промишљеност туженог као пословног човека, па стога нису испуњени услови за ништавост целог уговора од 01.05.2004. године (као ни уговора од 01.07.2004. године) из члана 141. ЗОО, у ситуацији када уговор свакако може опстати и без одредбе о уговореној камати. Будући да цитираном одредбом члана 399. Закон о облигационим односима прописује да стопа уговорене камате између физичких лица не може бити већа од каматне стопе која се у месту испуњења плаћа на штедне улоге по виђењу, а која је свакако мања од камате уговорене између странака, другостепени суд је оценио да је делимично ништава одредба о уговореној камати садржана у члану 5. уговора о зајму од 01.05.2004. године и члану 3. уговора од зајму од 01.07.2004. године преко стопе веће од дозвољене између физичких лица. Будући да се вештак у овом поступку изјаснила да се за период од 01.01.2002. године примењује стопа основне (референтне) каматне стопе Европске централне банке на потраживања између физичких лица која гласе на плаћање у страниј валути, односно референтна стопа Европске централне банке на штедне улоге по виђењу од 01.01.2002. године до дана ступања на снагу Закона о затезној камати ("Службени гласник РС", 119/2012 од 25.12.2012. године), а од ступања на снагу Закона о затезној камати стопа затезне камате на износ дуга у еврима, другостепени суд је умерио камату на законом дозвољену сагласно члану 399. ст. 1. и 4. ЗОО и утврдио делимичну ништавост одредбе члана 5. уговора о зајму од 01.05. 2004. године као у ставу трећем изреке ове пресуде, истовремено одлучујући и о ништавости дела одредбе члана 3. уговора о зајму од 01.07.2004. године као о претходном правном питању. Имајући у виду прихваћену другу варијанту налаза и мишљења вештака према којој преостали дуг туженог по оба уговора (55.000 евра) са обрачунатом дозвољеном каматом и извршеним исплатама туженог износи 21.481,02 евра, као и постављени тужбени захтев из тужбе за исплату износа главнице по оба уговора у висини од 50.500 евра (уместо правилног износа од 55.000 евра), то је другостепени суд крећући се у границама постављеног захтева

сагласно члану 3. став 1. ЗПП, на тражени износ од 50.500 евра додао обрачунату дозвољену камату између физичких лица у висини од 5.831 евра, а потом од износа од 56.331 евра одузео уплате туженог у висини од 39.350 евра и простом рачунском операцијом добио износ преосталог неплаћеног дуга у висини од 16.981 евра. Стога је обавезао туженог да тужиоцима на име дуга исплати износ од 16.981 евра, са каматом коју одређује Европска централна банка од 01.03.2010. године као дана до кога је извршен обрачун висине дуга па до коначне исплате, све у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, будући да захтев за исплату дуга у инострану валути садржи у себи и захтев за исплату тог износа у домаћем новцу на дан исплате. У преосталом делу за исплату износа од 33.519 евра са каматом коју одређује Европска централна банка од 31.12.2007. године до исплате, као и за камату коју одређује Европска централна банка на износ од 16.981 евра почев од 31.12.2007. године до 28.02.2010. године, све у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, тужбени захтев је одбијен као неоснован, будући да је тужени извршеним исплатама осим законом дозвољене камате, исплатио и део главног дуга, док је захтев за исплату камате на износ од 16.981 евра за период од 31.12.2007. године до 28.02.2010. године одбио, имајући у виду да је вештак за тај период извршио обрачун камате у другој варијанти свог налаза и мишљења коју је другостепени суд прихватио и на њему засновао своју одлуку.

Апелациони суд у Београду је одбио противтужбени захтев туженог којим је тражио да се обавезу тужиоци као правни следбеници сада пок. ГГ, да му солидарно исплате износ од 7.508,11 евра, са каматом у висини референтне каматне стопе Европске централне банке почев од 01.03.2010. године до исплате, у динарској противвредности по најповољнијем курсу по коме пословне банке у месту плаћања на дан исплате откупљују ефективну страну валуту, као неоснован, имајући у виду да тужени није исплатио цео износ позајмљених новчаних средстава, па самим тим не може потраживати од тужилаца као правних следбеника зајмодавца ни више плаћени износ који потражује противтужбеним захтевом, са каматом, све с позивом на одредбу члана 210. ЗОО.

Одлука о трошковима парничног поступка донета је применом члана 153. став 2. ЗПП, имајући у виду да одговара исходу целог парничног поступка и постигнутом делимичном успеху странака у спору.

**Председник већа-судија,
Снежана Живковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић